

1. Gemeente in God

1 Thessalonicenzen 1:1 en Handelingen 17:1-10a

Denk eens een moment aan je kerkelijke gemeente waar je misschien wel kort of langer geleden belijdenis van het geloof hebt afgelegd. De gelovigen in jouw gemeente, die veelal zullen deelnemen aan het Heilig Avondmaal, zijn niet allemaal hetzelfde. Er is verschil in achtergrond, in karakter, in leeftijd en in leiding van de Heere. Toch weten ze allemaal van zonde én van vergeving. Ze zijn door het geloof in Christus allemaal kinderen van één Vader, Die voor hen zorgt. Ze zijn net als de Thessalonicenzen lid van de gemeente in God de Vader en de Heere Jezus Christus. Wat ben je gelukkig als je door genade tot die gemeente mag behoren!

Thessalonica

De gemeente van Thessalonica is Paulus niet onbekend als hij deze brieven schrijft. In Handelingen 17:1-10a wordt vermeld dat de apostel tijdens zijn tweede zendingsreis in de Griekse stad Thessalonica, de hoofdstad van de provincie Macedonië, is geweest. Het is dan rond het jaar 50, nog geen 20 jaar na het lijden en sterven, de opstanding en hemelvaart van Christus. Vanuit Filippi reizen Paulus en Silas samen met Timotheüs over de Romeinse handelsweg, de Via Egnatia, in zuidwestelijke richting. Onderweg komen ze door de steden Amfipolis en Appolonia. Ze blijven daar niet. De Heilige Geest drijft hen verder, naar Thessalonica. Dáár wil God Zijn dienstknechten hebben. Nog steeds ‘zendt God goedertierenlijk verkondigers van deze zeer blijde boodschap tot wie Hij wil en wanneer Hij wil (...) opdat de mensen tot geloof worden gebracht’ (Dordtse

Leerregels, hoofdstuk 1, artikel 3). Daarom is Zijn Woord ook tot ons gekomen!

Thessalonica is tegenwoordig de op een na grootste stad van Griekenland en wordt Thessaloniki of kortweg Saloniki genoemd. In de tijd van Paulus was Thessalonica een bloeiende havenstad met een strategische ligging. De stad lag niet alleen aan de al genoemde Via Egnatia, maar ook aan de Egeïsche Zee. In deze stad is ook een Joodse synagoge. Daar gaan Paulus en Silas als eerste heen om het Evangelie te verkondigen.

Gedurende drie sabbatten, de Joodse rustdagen op zaterdag, gaat Paulus met de Joden in gesprek. Vanuit de Schriften – de boeken van het Oude Testament – toont Paulus aan dat de Christus ‘moest lijden en opstaan uit de doden’. Deze Jezus, Die de beloofde Messias is, verkondigt hij hun.

Zegen

De Heere zegent de prediking van Paulus in Thessalonica. In Handelingen 17:4 worden drie groepen mensen genoemd die tot geloof komen. De eerste groep wordt gevormd door ‘sommigen uit hen’. Dat zijn – gezien het verband van de tekst – sommige Joden. Het Evangelie draagt allereerst vrucht onder hen, die het als eerste in de synagoge horen. Zij sluiten zich niet aan bij Paulus en Silas, zoals het vertaald kan worden, maar zij worden aan Paulus en Silas toegevoegd. Op meer plaatsen in Handelingen wordt de groei van de gemeente als een daad van God gezien. Nog steeds voegt Hij mensen door Woord en Geest aan Zijn gemeente toe.

Een tweede groep die tot bekering komt, bestaat uit een grote groep ‘godsdienstige Grieken’. Dit zijn heidenen die hun afgoden hadden verlaten en de God van Israël beleden als de enige ware God. Ze leefden met de synagoge mee, zonder zich te houden aan alle voorschriften van het jodendom, wat bij een

Jodengenoot of proseliet wel verplicht was. Zij komen tot kennis van de in het Oude Testament beloofde Christus.

De derde groep bestaat uit een aanzienlijk aantal van de ‘voornaamste vrouwen’. Het gaat hier om vooraanstaande niet-Joodse vrouwen uit de hogere sociale lagen van de bevolking die tot geloof in Christus komen.

Deze drie groepen in Thessalonica ‘geloofden’. Letterlijk staat er – volgens de kanttekeningen – vanuit het Grieks in vers 4: ‘Ze lieten zich gezeggen of overreden’. Ze werden door de Heilige Geest overtuigd van de noodzaak van Christus’ lijden en opstanding. Niet alleen vanwege de Schriften, maar ook vanwege hun eigen verzondigde leven. Ze werden door dezelfde Geest overtuigd dat ze een Borg nodig hadden voor hun schuld en dat dit niemand anders is dan Jezus Christus, de door God gegeven Zaligmaker. De Heilige Geest bracht hen tot het ware geloof in Hem.

Ondanks dat Paulus waarschijnlijk maar kort in Thessalonica is geweest – sommige uitleggers denken aan drie weken vanwege de drie genoemde sabbatten – om het Evangelie te verkondigen, is daar toch een gemeente ontstaan.

Tegenstand

Helaas komt niet iedereen in Thessalonica tot bekering en geloof. In Handelingen 17:5 lezen we over de Joden die ongehoorzaam waren. Ze geven geen gehoor aan het Evangelie en blijven ongelovig. Daar mogen we nooit de Heere de schuld van geven. Ongelovig blijven is eigen schuld, terwijl gelovig worden enkel genade is.

Die ongelovige Joden zijn jaloers op de aanhang van Paulus en Silas. Hun invloed neemt daardoor af. Ze proberen deze predikers ten onrechte te beschuldigen. Met hulp van enkele ‘marktboeven’, mensen uit de onderste lagen van de maatschappij,

veroorzaken ze onrust en oproer in de stad. Ze weten het volk te bewegen naar het huis van een zekere Jason waar Paulus en zijn medewerkers verblijven. Zij blijken daar echter niet te zijn. Dan nemen zij Jason zelf en enkele andere gelovigen, die ‘broeders’ worden genoemd, mee en slepen hen met geweld voor de oversten van de stad. Hun eerste beschuldiging is dat degenen (de christenen) die de wereld – hier wordt het Romeinse Rijk bedoeld – in opschudding brengen ook hier zijn gekomen. Vervolgens wordt Jason beschuldigd omdat hij hen in huis heeft genomen. Ten slotte klinkt de ernstige beschuldiging dat ze allen handelen tegen de geboden van de keizer van Rome, want ze zeggen dat er een andere Koning is, namelijk Jezus.

Het stadsbestuur en het volk schrikken hiervan. Een dreigende opstand zou niet alleen de positie van de stadsbestuurders in gevaar brengen, maar de Romeinse overheid zou ook de stad zelf hiervoor kunnen straffen.

We zien in dit gedeelte heel duidelijk dat waar de Heere Zijn Kerk bouwt, de duivel zijn kapel ernaast of zelfs erin bouwt. Ten diepste is hij de grote tegenstander van God en stelt hij alles in het werk om ons bij de Heere vandaan te houden of vandaan te halen. Hij laat je niet met rust als je de Heere nodig en lief hebt gekregen. Maar bij alle tegenstand van de kant van de duivel gaat de Heere door met Zijn kerkvergaderend werk, want Zijn huis zal vol worden!

Uiteindelijk valt het met de opstand in Thessalonica mee. Jason en de andere christenen geven het stadsbestuur ‘vergenoeging’. Dat kan betekenen dat ze verdere vervolging hebben afgekocht en/of beloofd dat Paulus en Silas de stad zullen verlaten.

Diezelfde nacht vertrekken Paulus en Silas dan ook naar Berea, een stad zo’n 70 kilometer ten westen van Thessalonica. Vandaar is Paulus naar Athene gereisd. Na verloop van tijd voegen

Silas en Timotheüs zich bij Paulus. Ondertussen maakt Paulus zich zorgen over de gemeente in Thessalonica. De apostel had hen achtergelaten in een situatie van onzekerheid en vervolging. De gelovigen waren nog maar kortgeleden tot bekering gekomen en hadden nog niet veel kennis. Hij besluit Timotheüs terug te sturen naar die gemeente (1 Thess. 3:1-6) en zelf vertrekt hij naar Korinthe. Wanneer Silas en Timotheüs later ook in Korinthe arriveren, neemt de apostel het besluit om een brief te schrijven aan de Thessalonicenzen.

Paulus is later nooit meer in Thessalonica geweest. Graag had hij de gemeente nog eens bezocht, maar de satan heeft het hem belet, schrijft hij later. Toch houdt hij contact met hen via zijn medewerkers en de beide Thessalonicenzenbrieven.

Drie afzenders

Opvallend aan het begin van de eerste en ook de tweede Thessalonicenzenbrief zijn de drie afzenders: Paulus, Silvanus en Timotheüs. De reden dat Paulus zichzelf niet alleen noemt, is dat ook de twee andere mannen betrokken zijn geweest bij de stichting van de gemeente in Thessalonica. Daarnaast zullen zij op het moment dat Paulus zijn brief schrijft ook aanwezig zijn geweest in Korinthe. De medeafzenders betuigen als het ware hun instemming met Paulus' woorden.

Silvanus (Latijn) of Silas (zijn Griekse naam) is bekend in de gemeente van Thessalonica. Samen met Paulus en Timotheüs is hij daar aangekomen na een haastig vertrek uit Filippi en als een van de mannen van het eerste uur betrokken geweest bij het ontstaan van de christelijke gemeente in deze stad. Dit geldt ook voor Timotheüs, die nog een keer is teruggekeerd naar Thessalonica in opdracht van Paulus.

Het valt verder op dat Paulus wel zijn eigen naam noemt, maar niet zijn ambt, wat in andere brieven wel het geval is. Dit zou

kunnen komen doordat deze brief de oudste bewaard gebleven brief van Paulus is. In die tijd werd Paulus ook nog niet betwist wat betreft zijn apostelschap, waardoor hij kon volstaan met alleen zijn naam te vermelden. Desondanks plaatst hij zichzelf eerst en daarna pas de beide anderen, wat wellicht de plaats aangeeft die hij als apostel heeft boven de anderen.

Paulus zet de namen naast elkaar. Zo moet een gemeente in onze tijd ook haar voorgangers zien. Naast elkaar. Ze hebben allemaal hun eigen gaven van de Heere ontvangen en hebben hun eigen karakter, maar ten diepste is de een niet meer dan de ander. Ze staan naast elkaar op de hoogte waar God ze heeft geplaatst; als dienaars van Christus.

Adres

Het drietal adresseert de brief *'aan de gemeente der Thessalonicenzen'*. We schreven aan het begin van dit hoofdstuk al iets over het ontstaan van deze gemeente in de Griekse stad Thessalonica.

Het woord 'gemeente' – in het Grieks: *ekklesia* – heeft als letterlijke betekenis: 'een groep mensen die ergens uit-geroepen of weg-geroepen is'. Ze zijn geroepen door de stem van de levende God uit de wereld. Weggeroepen uit de duisternis en samengebracht tot het licht van Gods genade.

Deze gemeente vindt haar oorsprong en fundament in God Zelf: *'Welke is in God de Vader en de Heere Jezus Christus'*. De gemeente is geen club of partij, samengebracht en bijeengehouden door menselijke belangen. Nee, ze is 'gemeente in God de Vader'. Ze komt voort uit Zijn wil en welbehagen. Hij wil dat ze er is en blijft. Daarom bestaat er ook vandaag nog steeds een gemeente van God. We hebben dit niet aan onszelf te danken of aan onze strijd voor de waarheid, maar aan de verkiezende liefde van God de Vader.

Zo'n gemeente bestaat uit mensen die allemaal verschillend zijn, maar één ding hebben ze als gelovigen gemeen: ze hebben één Vader, God de Vader. En Wie kan er beter voor Zijn kinderen en voor Zijn gemeente zorgen dan Hij?

De gemeente van God heeft haar wortel in God Zelf. Omdat God de gemeente heeft gewild, zal ze blijven bestaan tot het einde toe. Met Guido de Brès belijden we in artikel 27 uit de Nederlandse Geloofsbelijdenis: 'En deze heilige Kerk wordt van God bewaard, of staande gehouden, tegen het woeden der gehele wereld; hoewel zij somwijlen een tijdlang zeer klein en als tot niet schijnt gekomen te zijn in de ogen der mensen.'

Het woordje 'in' heeft eveneens betrekking op Christus. Het *in God de Vader*-zijn is onmogelijk buiten Christus om. Niemand kan tot de Vader komen dan door (het geloof in) Hem. God staat voorop. De zaligheid gaat van God uit. Het is God de Vader Die verkiest. Maar het is de Zoon Die zondaren verlost en zalig maakt.

Wie niet '*in God de Vader en de Heere Jezus Christus is*' staat erbuiten en dat is rampzalig. Gode zij dank hoeft dat niet zo te blijven, want de genadedeur staat nog open!

Zegengroet

Na de afzenders en het adres volgt aan het slot van vers 1 de gebruikelijke groet: '*Genade zij u en vrede van God onze Vader en de Heere Jezus Christus.*' Dat is geen vrome wens, maar deze zegen legt Paulus in apostolische volmacht de gemeente op.

In de tijd van Paulus werd in het Grieks vaak het woord *chaire* gebruikt aan het begin van een brief. Dit woord betekent letterlijk: 'Wees blij'. In de loop van de tijd kreeg dit woord de betekenis: 'Wees gegroet'. Daarnaast gebruikten de Joden de vredegroet: *Shalom*. Paulus sluit enerzijds aan bij deze bestaande groeten en geeft er tegelijk meer inhoud aan. Hij gebruikt

namelijk niet het Griekse woord *chaire*, maar een woord dat er veel op lijkt: *charis*, dat ‘genade’ betekent. Vervolgens voegt hij er de Joodse vredegroet aan toe. Maar met genade en vrede bedoelt hij die ‘*van God onze Vader en de Heere Jezus Christus*’. Allereerst genade. Genade aan u, of genade voor u, staat er letterlijk, want het werkwoord ontbreekt in de grondtaal. Wie kan dat bevatten? Schuldvergevende genade voor doodschuldige zondaren is bij God te verkrijgen. Omdat Hij voor Zijn eigen Zoon geen genade kende en Deze ook geen genade wenste. Genade én vrede. Waar die zaligmakende genade wordt bewezen, daar wordt vrede ontvangen en gesmaakt. Vrede zonder genade is geen echte vrede. Het gaat hier om vrede met God. Dat is een vrede die alle verstand te boven gaat. Genade en vrede! Ze komen ‘*van God onze Vader en de Heere Jezus Christus*’. Daar moet de gemeente in God het elke dag van hebben. Maar dat hebben we ook nodig als we nog alleen uitwendig bij de gemeente behoren. Op het gebed wil de God aller genade die genade en vrede schenken voor het eerst of opnieuw.

Gespreksvragen

1. *Welke Schriftgedeelten uit het Oude Testament zou Paulus gebruikt kunnen hebben om de Joden ervan te overtuigen dat de Christus ‘moest lijden en opstaan uit de doden’ en dat Hij de beloofde Messias is?*
2. *Wat kunnen we leren van het feit dat Paulus waarschijnlijk maar drie weken in Thessalonica is geweest en daar toch een gemeente is ontstaan?*
3. *Waarom is de wetenschap dat Gods gemeente haar oorsprong, haar fundament en haar wortel in God Zelf heeft een grote troost?*
4. *Wat betekent de zegen in de kerk voor jou?*